

Pressiteade

Luxembourg, 16. jaanuar 2023

Ohtlike jäätmete kogus ELis kasvab endiselt

Hoolimata ELi meetmetest ohtlike jäätmete tekke vähendamiseks on nende kogus alates 2004. aastast jätkuvalt suurenenud. Täna avaldatud Euroopa Kontrollikoja ülevaade heidab valgust praegustele ja tulevastele probleemidele ohtlike jäätmetega tegelemisel: klassifitseerimise parandamine, jälgitavuse tagamine, ringlussevõtu suurendamine ja võitlus ebaseadusliku jäätmeveo vastu, mis on endiselt tulutoov äri.

„Ohtlike jäätmeid tekib aina rohkem ja EL peab selle probleemiga tegelema,“ ütles ülevaate eest vastutav Euroopa Kontrollikoja liige Eva Lindström. „Kõige eelistatavamad viisid ohtlike jäätmete käitlemiseks on ringlussevõtt ja energia taaskasutamine. Prügilasse ladestamist tuleks kasutada ainult viimase abinõuna. ELis ladestatakse prügilasse aga endiselt üle 50 % ohtlikest jäätmetest. Ülevaates näitame, et ohtlike jäätmete tekke ennetamine ja nende käitlemine on endiselt keeruline, kuid pakub ka võimalusi.“

Parim viis ohtlike jäätmetega tegelemiseks on nende tekke vältimine. See on olnud ELi prioriteet alates 1991. aastast. ELi meetmed on suunatud selle mõjutamisele, kuidas ettevõtjad oma tooteid kavandavad ja toodavad, saastajate jäätmete eest vastutusele võtmisele ning tarbijatele paremale teavitamisele. Nendest algatustest hoolimata ei ole ELis tekitatud ohtlike jäätmete kogus vähenenud.

Ohtlike jäätmeid tuleb töödelda spetsiaalsetes töötlemisrajatistes rangete eeskirjade ja ohutusnõuete kohaselt. Sellest tulenev halduskoormus ja ettevõtjate suuremad kulud tekitavad ohtlike jäätmete ebaseadusliku veo ohu: käitajad ei deklareeri tekitatud jäätmeid ohtlikena, vaid ladestavad need ebaseaduslikult või veavad neid ebaseaduslikult mujale. Audiitorid rõhutavad, et ohtlike jäätmete nõuetekohane liigitamine ja jälgimine võib aidata vältida ebaõiget käitlemist ja ebaseaduslikke otseteid, kuid nad märgivad, et ohtlike jäätmeid liigitatakse liikmesriikides erinevalt. Audiitorite sõnul peaks Euroopa Komisjon suurendama jõupingutusi kohaldatavate ELi õigusaktide ühtlustamiseks. Ohtlike jäätmete riiklike elektrooniliste registrite vastavusse viimine kavandatava Euroopa jäätmeveoregistriga aitaks ohtlike jäätmeid kogu olelusringi jooksul tõhusamalt jälgida.

Ohtlikud jäätmed tuleks ideaaljuhul korduskasutamiseks ette valmistada või ringlusse võtta. Suur osa ohtlike jäätmeid ei sobi siiski korduskasutamiseks ning ringlussevõttu piiravad tehnilised raskused ja ringlusse võetud toodangu jaoks turuvõimaluste puudumine. Audiitorid juhivad ülevaates tähelepanu sellele, et ringlussevõtu tehnoloogiate ja võimsuse parandamine pakuks ka võimalusi: näiteks toetaks elektroonikaseadmetest ja muudest jäätmetest pärit kriitilise tähtsusega toorainete taaskasutamine ELi strateegilist autonoomiat.

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja ülevaate põhisõnumid. Ülevaade on tervikuna kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Ohtlike jäätmete ebaseaduslik vedu ja ladestamine on endiselt tulus äri: ainuüksi ebaseadusliku jäätmeveoga seotud tulud on hinnanguliselt 1,5–1,8 miljardit eurot aastas. Avastamine, uurimine ja süüdistuse esitamine on selliste rikkumiste puhul harvad ning karistused on leebed.

Digitiseerimise kasutamine ohtlike jäätmete paremaks jälgimiseks ja valeandmete esitamise vastu võitlemiseks ning hoiatavamad karistused võivad vähendada võimalusi ebaseaduslikuks jäätmeveoks. Euroopa Komisjon tegi 2021. aastal ettepaneku kõigi prügilasse ladestatavate jäätmete saadetiste keelustamise kohta, mis võiks veelgi aidata vähendada ohtlike jäätmete ebaseaduslikku vedu.

Selgitav taustteave

ELi õigusaktides on ohtlikud jäätmed määratletud kui jäätmed, millel on üks või mitu ohtlikku omadust, näiteks on need plahvatusohtlikud, ärritavad või mürgised. Ohtlikud jäätmed võivad kahjustada inimeste tervist ja keskkonda.

Tootmine (eriti metallid), vee- ja jäätmekäitlus, ehitus ja kaevandamine kokku moodustavad 75 % ELis tekitatud ohtlikest jäätmetest. Ohtlike jäätmeid tekib ka kodumajapidamistes (nt teatavad ravimid, kasutatud patareid, puhastusvahendid, elektroonikaseadmed).

Jäätmekäitluse valdkonnas vastutavad ELi liikmesriigid ELi õigusaktide nõuete täitmise eest liikmesriigi tasandil. Euroopa Komisjon on algatanud arvukaid rikkumismenetlusi liikmesriikide vastu, kes ei ole ELi nõudeid riigisisestesse õigusaktidesse üle võtnud ega ELi nõudeid järginud. Komisjonil on üldine ülevaade jäätmekäitluse ELi poolsest rahastamisest. Programmiperioodiks 2014–2020 eraldati 4,3 miljardit eurot ELi vahendeid, kuid mitte konkreetselt ohtlike jäätmete käitlemiseks. Olemasolevad andmed näitavad, et toetust on eraldatud peamiselt programmi „Horisont 2020“ kaudu teadusuuringuteks ja suutlikkuse suurendamiseks. Teised suurimad ohtlike jäätmete käitlemise rahastajad on Ühtekuuluvusfond ja Euroopa Regionaalarengu Fond. Lisaks ELi eelarvele rahastavad jäätmekäitlust, kaasa arvatud ohtlike jäätmete käitlust nii taaste- ja vastupidavusrahastu kui ka Euroopa Investeeringuspank. Alates taksonoomiamääruse vastuvõtmisest 2020. aastal on EL lõpetanud ohtlike jäätmete põletamise ja nende prügilasse ladestamise rahastamise, mida peetakse jätkusuutmatuks. Selle asemel on EL edendanud ringlussevõttu.

Käesolev dokument ei ole auditaruanne, vaid ülevaade, mis põhineb peamiselt avalikult kättesaadaval teabel ja spetsiaalselt ülevaate koostamiseks kogutud materjalil. Kontrollikoja varasemad väljaanded selles valdkonnas käsitlevad [põhimõtet „saastaja maksab“](#), [elektri- ja elektroonikajäätmeid](#) ning [plastijäätmeid](#).

Kontrollikoja ülevaade „ELi meetmed ohtlike jäätmete suureneva kogusega tegelemiseks“ on kättesaadav kontrollikoja veebisaidil (eca.europa.eu).

Pressikontakt

Kontrollikoja pressibüroo: press@eca.europa.eu

- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 553 547
- Vincent Bourgeais, e-post: vincent.bourgeais@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer, e-post: damijan.fiser@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 621 552 224